

Apare de trei ori in septemana: miercuri, sâmbura si domineca; in septemanele cu serbatori inse numai de doue ori.

Pretulu pentru monarchia :
pe unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
diuimate de anu 5 " — " "
unu patrariu . . . 2 " 50 "
Pentru Romania si strainetate :
pe anu 30 franci;
diuimate de anu . . . 15 "

ALBINA

In numeratiuni se facu la si prin anu correspondenti ai nostri, la tote postele, si de a dreptulu la Redactiune, Stationsgasse Nr. 1. unde sunt a se adresu tote cele privescu foia. Cele nefrancate nu se primescu, cele anonime nu se publica.

Pentru anuencie si alte comunicatiuni de caracteru privatu, se raspunde cate 6 or. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu. Taxea erariale de 30 cr. v. a. pentru data, se anticipa.

Cum este de Romanulu nici cu legea n mana nu-si scie casciga si folosi dreptulu facia de domni ?

II. In nrulu precedente atinseramu isvorulu reului in nepricepere si ne'ncredere, intemerea si specula sclavesca.

Ne-priceperea dreptului si a legii este una mare nefericire pentru poporu; dar ne'ncrederea poporului in seriozitatea si santieni'a legii, pentru neomeni'a domniloru, este o mare calamitate pentru tiara. Caci precum nepriceperea dreptului si a legii despoia pre poporu de binecuvantarile dreptului si ale legii, tocmai asi'a ne'ncrederea poporului in lege si in domni despoia tiara de temeiulu tarii si securitatii!

Apoi ambele, nepriceperea dreptului si ne'ncrederea in lege si in domni, nascu temerea; temerea inse ucide iubirea si face multimea desinteresata, nepasata de tiara, er in cei mai stricati si isteti destepta spiritulu de specula si tradare.

Poporulu romanu, fora destula cultura a mintii sale, firesce ca nu-si pricepe dreptulu nici celu fundatu in demnitatea sa de omu, nici celu garantatu prin legile patriei; deci ar fi fost detorinti'a carturarilor sei, inteligentiei sale, a-i espicu prin invetiature si cu esemplulu portarii sale adeveratulu intielesu alu legii si alu dreptului, dar acesta inteligentia a sa, crescuta reu si de a casa, er mai vertosu prin scolele straine, parte nici nu pricepe, parte nu cutesa a inveti'a pre poporu adeveratulu intielesu alu dreptului; nu pricepe, caci a casa n'a fost cine se i-lu esplice, er prin scolele straine, ale contrariloru Romaniei, au fost invetiati tocmai falsu despre adeveratulu intielesu alu dreptului poporului; nu cutesa, caci s'a convinsu de o suta de ori, cumca cei de la potere nu vor, nu suferu adeverat'a esplicare a dreptului si a legii, si chiar prigonescu pre cei-ce o facu; deci spiritulu sclavagiului secularu ii retienu d'a se pune in contradicere, in lupta cu domni; si asi'a se tradu poporulu, se tradu drepturile lui parte din nepricepere, parte din temere, cea-ce cu nru tuventu dicemu din — ticalosia. Eca aci este „ticalosia“ despre, carea de atatea ori suntemu siliti a vorbi.

Ei, dar mai sunt printre poporu pacini. Intre carturari multu, cari vellendu nepriceperea si temerea multime, ticalosia, inteligentiei, si fiindu denegat de natura mai agera, mai cutesatoru, mai rafinata sed isteta, si deci price-

pendu, ca de unu stfelu de poporu slabu si de o astfelu de inteligentia ticalosa nu este a se teme pentru nemica, se grabescu a prota de acesta nepricepere si slabitiune i facu specula seu pilaria cu drepturie poporului, vindindu-le formalmente domniloru, candu pre bani, candu pre ale favoruri, candu chiar si numai pre promisiuni seu sperantie gole!

Est'a ia bani, ceta ia o dregatoria seu promisiunea pendu un'a, mai celalatu ia speranti'a ca nu-i voru duce copilulu la militia, si mai altulu ca nu i voru essecuta restantia de dare cu rigore, etc. etc. Destula ca ei vendu dreptulu comantu aurulu pre arama, marile folose, margaritariulu scumpu, pre margele de iaga, panaa de tote dilele pre jucarele; in tocmai precum istoria ni spune, ca faciau si o mai facu si astadi selbategii din America si Africa facia de speculanti europeni! Se specula si trafica in cocci, se specula si trafica in colu, dar serafia remane crescandu si saraculo si placulo si intruducandu din anu in anu infricati! Si totu nu ne intieptimu!

Ei bine: ce scimu se mai facemu? De aprope 50 de ani strigamu si invetiamu si desteptamu si strigara si invetiara si desteptara altii mai nainte de noi cu nespusa truda si multe sacrificie, fora ca se vre petrunde in mintea si la anima poporului, de buna s'ema pentru ca sufletulu lui, carturarii lui, nu sunt cum ar trebui se fie pentru imprejurarile grele si rele de astadi.

Si eta, de aceea noi pururia si ne'ncetatu ni atientimu tota atientiea si tote svaturile si adesea atacurile nostre totu asup'a carturariloru poporului, pre cari pururia ii-am facutu respundatori pentru tote slabitiunile, retacirile, suferintiele poporulu, in cari multu am speratu dintru inceputu, si pentru cari multu se tememu si ne negamu de candu s'au inoratu si ingreunatu timpurile.

Cu acest'a vomu continua a ni trage sotota; er in catu pentru alegerea ce are se se faca marita venitoria in cerculu Zorlentiloru din Carasiu, intre imprejurarile de facia, ne va doru, deca alegatorii prin actulu alegerii ne voru areta er ticalosi; ni este ino cu totulu indiferente ca pre cine voru alege, caci ori pre cine ar alege, voru bine, er unu fofosu pentru tiara si

natiune, seu macar si numai pentru comitatu seu cercu de buna s'ema n'au d'a astepta.

Budapesta, 3/5 maiu n. 1876.

Catastrofa din Constantiniana este ceea ce ocupa astadi intrega lumea politica. Multime de amenunte se publica asupra acestui evenimentu ne-asteptatu, si tin tote se vede ca resturnarea lui Abdul Aziz este opulu „turciloru teneri“, spriginiti in opera loru de Anglia, pentru a se paralisa intentiunile teloru trei Imperatiei cu program'a loru orientale, si in specie pentru a crucisia planurile Rusiei. Si se pare a fi succesu. Celu pacinu asi'a se suna, ca acu precandu poterile occidentali, si anume Francia si Italia, incepu a se areta din ce in ce mai reci facia de program'a cancelariloru din Berolinu si aretandu-se multumite cu cele ce se templara in Constantinopole, se apropia totu mai tare de tintinuta Angliei: pe atunci cele trei Imperatie dela nordu stau immarmurite peste evuinentulu ne-asteptatu si de o cam data otarna se nu presente memorandulu loru la Constantinopole, ci se se mai intrunesca marii cancelari la o noue svatuire, pentru a lua inca unele modificari in acelu programu. Ce va urma de aci e greu de prevediutu. De o cam data inse este curatu, ca poterile occidentali paru a se pune in opusetiune formale cu planurile teloru trei cancelari vedandu ele naintea lumel intonitane eustice ale Rusiei, si legatura intre cele trei Imperatie se areta slabindu-se. Apoi tocmai de aceea carea de care din poterile europene infunda la corabie de resbera in adriateca si se prepara did respoteri pentru festelulu, ce pare a fi deja ne-evitabile.

Intr' aceea din Constantiniana se telegrafedia, ca Abdul Aziz ar fi inca la vietia si pusu sub paza aspra intr'unu castelu. De asemenea se scrie ca popuratiunea se fie indestulita cu schimbarea la tron, er noulu sultanu, Muradu V. pentru a-si casciga simpatiele popuratiunii, se fie datu unu manifestu, prin care cese in favorea tesaurulu publicu nu numai peste vro 7 milioane de franci din lista civile a sa, ci si tote venitele din bunurile private ale coronei, precum se fie promisiu peste totu intruducerea de reforme in abantiele statului, in instruptiunea publica, in administratiune si justitia, si in urma se fie institutatu ministeriulu cu elaborarea unei constitutiuni pe bazea egalitati si libertati, intru toti supusii turcesci, fora deosebire.

Apropos! Este acusi unu anu de candu noi invetiaramu pre turci, cum se scape pentru unu timpu de nevoile ce se gramadescu pre capulu loru, mergendu adeca la domni nostri magiari, specialmente la contele Andrasu la scola si invetiandu a pacali poporale bine, prin promisiuni solene de constitutiune, egalitate, fratietate, in totu felulu de drepturi si folose, si apoi a si introduce tote pre harita, er in fapta a falsifica tote si a practica chiar contrariulu.

Bietulu Sultanu Abdul Aziz, de paupere era, nu voi nici de catu se invetia si se primiesca acesta inalta politica austro-magiara, si asi'a cadu ca vai de elu; noulu Sultanu Muradu V-lea, abia redicatu la Tronu, numai de catu si-manifesta deci finta a dorintia de a face

din Imperati'a sa *statu constitutionale*, cu drepturi egale pentru toate confesiunile si nationalitatile. Parol'a noiei stepaniti din Constantinopole suna adeca, ca „poporaloru din Turcia li se voru acord'a din propriulu in demnu alu noului Sultanu mai mari drepturi de catu ce candu-va va fi in stare a acord'a Russia poporaloru sale!“ Va se dica, tocmai dupa invetiatur'a austro-magiara. Firesce deci, ca austro-magiarii nostri sunt incantati si tienu stepanirea turcesca de salvata! Dar netrebnicii de insurgenti si de asemenea prepaditii de Serbiani si Montenegrini tienu ca: *este pre tardiu!* ca „cu mintiun'a nu mai merge,“ caci cei sute de ani pacaliti, nu mai vor si nu mai pot'u se creda!! —

Si cumca crestinii nu se incedu in tote promisiunile turcesci, ni se areta prin imprejurarea, ca din provincieles resculate totu mereu sosescu sciri despre consolidarea totu mai buna, latirea totu mai tare si succesele totu mai stralucite ale crestiniloru asupra turciloru. Apoi facia de acestea, din Serbia se telegrafedia, ca tota armat'a Serbiei este gata se intre in actiune si se mai astepta inca numai o ochitura din partea Russiei, pentru a trece confiniulu spre sudu si vestu. —

O depesia telegrafica de ieri din Bucuresci ni anuncia ratificarea conventiunei vamali si comerciali cu Austro-Ungaria. Marturisimu ca ni face multumire; caci noi din capulu locului am reconoscutu, cumca acea conventiune cuprinde favoruri mari pentru Romania, deca ea le-ar sci exploata. Partit'a liberale, astadi la putere in Bucuresci, ce e dreptu ataca din respoteri acea conventiune; dar acest'a de buna s'ema a facut'o numai ca opozitiune, si asi'a dara mai multu pentru ne'ncrederea in guvernulu de atunci, despre carele supunea, ca prin essecutiune va sacrific'a favorurile conventiunei, in locu d'a le exploata. Acum ca essecutiv'a este in manele liberaliloru, periculu, temerile firesce ca disparu.

Asi'a ni splicam' ratificarea conventiunei chiar prin cei mai aprigi combatatori ai ei. —

Budapesta, in 3/5 maiu n. 1876.

Dupa munca de o diumetate de luna, ambele delegatiuni ale Imperatiei nostre si-inchaiara svatuirile asupra bugetului comene pro 1877. Si rezultatulu este, ca proiectulu regimului fu primitu peste totu, esceptiunandu unele pretensiuni noue, cari nu i se votara. Ast'a inse nu va se dica nemica, caci esperintia ni areta, cumca de cate ori delegatiunile n'au votatu tote cererile guvernului comene, totu de a un'a la tempulu seu present'a apoi acelu guvern in socotele finali deca nu mai mari, de buna s'ema acelesi sume in forma de credete supplementari. Astu-feliu se templa ast'a si estu-tempu: socotile finali de pe 1874 se presentara cu unu deficitu de *siesse milioane*, cari firesce ca se votara pria delegati, fora multi scrupuli! — Eca deci ce platesce si asta institutiune! —

Inca o caracteristica din viet'a de estu-tempu a delegatiuniloru. Spuseramu la tempulu seu, ca in ambele delegatiunii se face incercare pentru a reduce bugetulu armatei. Din totu lucrulu inse se alese nemica, caci marele diplomatu *Andrassy* si ingrigitulu de sortea poporulu *C. Tisza* din tote puterile presiu-nara asupra mameluciloru se votodie bugetulu militare intregu intregutiu. Calulu loru de bataia fu, ca „ast'a cere pusetiunea statului nostru de putere mare europena.“ Si satelitti se inchinara, fora a mai gand'i, ca acestu bugetu numai prin imprumute potemu se-lu acoperimu; apoi a face detorie peste detorie, dieu nu inasemna a sustiene si intari statulu nostru in pusetiunea sa de putere mare europena. Essemplu oclatante in asta privintia ni este Turcia. Dar a ai ce face: asi'a se vede, ca la noi tote trebuie sa merge dupa Turcia! —

In svatulu tierpatru dile se desbati in generalitele asuproprietului de lege despre nou'a arondare si comitate. Joi inse se puse capetu desbater generalu, primindu majoritate, acelu proiectu de baza a desbaterii speciale. De atunci s'incepu desbateru speciale; si ast'a nainta'orbe aneada, caci precum la desbateru generale facera multa vorba magiarii din caus'a corin proiectu nu s'ar ascur'a pe deplinu sujemati'a magiara, astu-feliu acu care de car se lupta pentru a areta ca cutare si cutare cmbinatiune este mai favorabile magiariloru mai alesu la resiedinti'a comitatelor se reta ast'a, alegendu-se de atare totu locuri cu majoritate magiara, fie ele din alte puncte de vdere ori si catu de necorespundietorie pentru asi'a ceva. Spatiulu nu ni ierta se reproducemude asta data unele voci de asta natura, ci nemarginimu a pune naintea onorabililoru nostri cetitori vorbirile deputatiloru nostri natiunii, si anume in nrulu presente a parintelui protopopu *C. Gurbanu*, er in celu viitoriu a dai *S. Borlea*. —

Viena, in 1. iuniu n. 1876.

(Unu picu in trecutulu Austriei.) Omulu, candu lu-apea cele rele, alerga se-si cerce mangaiare intu amintirea dileloru bune. Le rechama in cugdulu seu, in mintea sa, si apoi din facia i pot'u ceti placerea ce o sentiesce.

Pare ca aceta mangaiare si-o cerca Austri'a. Batuta de itate ori de vecinii sei, de doue diecentie in codi, ea si-revoca memori'a invingeriloru cari ai premersu la bataia ce a mancatu. (Astadi revocarea chiar la timpu!)

Cole mai dibadi pene militari au primitu insarcinarea, se descrie batalielele cele mai mari ale Austriei, sub reporte anumite, si avendu la despusetiune materialulu abundante de prin acele archive, in cari nu tuturor'a li este datu se intre.

Au inceputu cu bataliele lui *Eugeniu de Sabaudia*. Pana acuma aparatu totulu primu si alutroie: era alu doile s'a iatardiatu de reulu schimbabiloru in redactiune.

Nu pote fi acum tempulu potrivit si nici aci loculu pentru o discutere romanesc'a despre aceta aparitiune. Luamu numai cunoscintia de ea, ca se nu perdemu din vedere evinemin-tele, a carora inregistrare va face servitiu celora, cari la tempulu seu vor dori se le exploateze.

Dar unu micu pasagiu macar, referitoriu la starile de la noi, reproducemu din discussiunea ce opului amintitu o fece diariulu „Presse“ de la 28 maiu:

„In privint'a Ungariei, autorii opului sunt cu ceva reserva. Incurjua, am pot'e dice cumca cu temere, ori-ce ratiunare politica. Totusi, nu pot'u densii retace, cumca Ungaria numai cu sange si cu ayere nemti'esca s'a eliberatu de sub turci, pre candu magnatii ungeresci cereau ajutoriu de la tronulu Sultanului in contra Austriei. Chiar nici dupa eliberare, nu i-a succesu cardinalulu Colonici, (care de la 1698 era archiepiscopu in Agria) se induplicate tier'a (adeca pe nobili, ca ei representau tier'a) la oferte patriotice, nici barem atat'a nu i-a succesu, ca sumele acelea, ce mai nainte le platiau Sultanulu ca tribut, se le platesca Imperatulu pentru aperate in contra turciloru. Acestu faptu, si revolutiunile ce au urmatu in Ungaria, ilustreza pre marcatu acele cuvinte frumose: „*Moriatur*“, cari cuvinte, precum se scie, sunt numai o fabula politica, dar totusi ca legenda mai face servitiu.“

Reflectamu pre cetitori, ca la inceputulu vietii „Albini“, in nr. 3. s'a publicatu unu articulu, de asemenea din pena militare competente, carele a recunoscutu cumca romaniloru, mai vertosu celoru din Banatu, li compete multa lauda pentru eliberarea de sub turci. Asi'a dara n'a fostu numai averea si sangele coalitiiloru.

Erau timpuri mari, timpuri de gloria. Reamintirea loru, pote produce placere, dar

numai pre momentu, caci vine trist'a realitate actuala si-ti alung'a din inima placerea, ca se faca locu durerii ca natiunea ni-e eschisa mai din tote beneficiile vietiei de statu. Mangaiarea Austriei de asemenea se impare de unu momentu, trece repede, si lasa dupa sine dureri care potulu italianu o descrie atatu de bine: „*E durerea cea mai mare candu in mersu, ti-duce a minte de tempulu ferice.*“ —

L. Aradu, in 30 maiu n. 1876.

Onorata Redectiune! Tote cate publicati in nr.ii 40, 41, 42 si 45 ai Albinei despre coalitiunea din Sinodulu aradanu si bravadele ei, si dupa a mea parere le publicurati conformu adeverului si durei necesitati la tempulu supremu; caci atentatiu deveni nescusabile! Dar unu punctu l'ati trecut'u ca din adinsu cu vederea si inca unulu principale, unulu carele caracterisedia si agravedia inca mai multu orb'a cutesare a coalitiunei seu celu pucinu a capiloru seu urdiatoriloru ei, si care punctu deci dupa mine, abia pote ave motivu d'a fi trecut'u cu vederea. Intielegu punctulu isbandei seu *resbunarii*.

In sirulu descoperiloru si criticei dvostre s'a accentuat totu mereu *interesulu* si *preocuparea personale*; dar ve pot'u incredintia ca post'a de resbunare n'a jocat'u rola mai mica.

Las' ca insusi primulu indemu ce a chiamatu in vietia coalitiunea, a fost alu uniu nru de protopopi si de preoti cu nasulu pre susu, ce la tota ocasiunea se respica, ca voru *arst'e ei Episcopului, cine sunt ei la Sinodu!* dar apoi sciutu este, ca pre dlu *E. M. Stanescu* luscosea din Consistoriu curatu din isbanda, ca pre unulu carele la tota ocasiunea facea cea mai energica controla si critica d-lui *Desseanu* in afacerile cele multe si multilaterali ale acestuia facia de Consistoriu, de Epitropia fonduriloru, casi mai nainte facia de averea fie-iertatei asociatiuni literarie!

Domnii din coalitiune urmara esemplulu marelui *Colomanu Tisza*, carele pre contrarii sei, ce nu-i pot'u domoli in Dieta, ii scote cu ori ce pretiu din Dieta.

Asemenea coalitionatii au impedecatu la alegeri d. e. pre parintele admin. protopopescu *Beldea* ca se nu fie alesu, fiindu din capulu locului sciutu, cumca acestu pre cuviosu parinte nici o data nu se va da unelta pentru scopuri marsiave.

Dar inca mai caracteristicu e, ca coalitiunea tranti la alegerea Consistoriului pre parintele *Magdu din Sioimosu*, inlocandu-lu cu o unelta a ei, din motivulu politicu, ce respandescu, cumca parintele *Magdu* la alegerea de deputatu dietale anu ar fi simpatisatu cu guvernulu, tocmai precum parintelui *Beldea* imputa de mare crima, ca ar fi lucratu estu timpu pentru alegerea d-lui notariu publicu *D. Bonciu*, marelui guvernamentalistu, de deputatu sinodale in Buteni, precandu d'alta parte totu ea, coalitiunea se vestesce de *pur'a loialitate, de guvernamentale chiar, carea a blamatu, si infrantu pre Babesiu, cu reserve lui facia de inalt'a stepanire!*

Vedeti catu ciarlatanismu, cata siretia, totu numai pentru de a-si masca post'a de stepanire si resbunare! —

Discursulu

deputatulu nationale Constantinu Gurbanu.

rostitu la desbateru generale asupra noiei arondari de comitate, in siedinti'a Camerei representative dela 30/5 n. a. c.

Onorabile Camera! Nu se pote nega, ca de candu cu dualismulu, stepanirea tieriei s'a pusu cu mare energia la crearea de legi: in cai mai de aprupe 9 ani trecuti guvernulu fece se se votodie prin legelatiune o gramada de legi. Nici nu-i minune intr'o tiera ce de multu inestetia dupa constitutiune, dupa ce o prim'ti noi se pot'u templa situ cum, decatu ca singuratacele ordopantie ale absolutismului si re-

inlocuiesca cu legi publice, prin atari legi cari sè nainte bunastarea cetateniloru, si prin urmare insasi a tiei.

Intr' adevèru cã acũ si avem legi publice; me vedu inse silitu sè negu, cumca in crearea acelu legi s'ar fi luat in consideratiune bunastarea tiei, si ast'a o facu cu atãtu mai vertosu, cu cãtu cã trist'a situatiune actuale a tiei nostre nu te lasa nici o clipita sè te indoiesci asupra imprejurãrii, cumca direptiunea fundamentale ce se urmari pan' acilea in legiferare a fost gresita si nici pe de parte in stare sè asecure unu guvernamentu corespundietoriu buneistãri a tiei.

Dupa mine legelatiunea in crearea legiloru retaci in doue direptiuni principali.

Cea de antaiu direptiune gresita este aceea, cã se luã de muștra strãinetatea si cu deosebire statele apusene, si asiã se intruduserã in tier'a nostra atari legi si institutiuni, cari nu numai cã nu-su de imprejurãri climatice dela noi, dar ele nu corespundu nici stãrii nostre finantiale, ba potu dice cu sufletu liniscitu, cã pe langa sustinerea acelu legi si institutiuni, crisea finantiale dela noi devine ne-delaturavera. Dar asta direptiune gresita se dovedi din destulu in asta Camera; de aceea eu nu me mai oprescu la ea, ci remanu pe langa demascarea direptiunii a dou'a, ce o afu eu de gresita in crearea legiloru dela noi, si carea ni oglindedia cã guvernulu in elaborarea singurateceloru proiepte, totu de a un'a fũ cu privire la interesulu natiunale. O spunu din capulu locului, cã ast'a este adevèrat'a cauza de mi-redicu vocea la asta ocasiune, cãci sum pre deplinu convinsu, cumca si presente proieptu de lege s'a elaboratu si prezentatu in form'a ce o are totu numai din interesu natiunale; si chiar si cu risiculu de a nu-mi succede sè atragu atentiunea onorabilei Camere, totusi o facu ast'a, cãci consciint'a si detorint'a de reprezentante alu poporului me indemna de opotriva sè dau spressionu convictiunii mele.

Mai asta tomna, pe candu mai antaiu se fece vorba despre acestu proieptu de lege referitoriu la arondãrea comitatelu, o foia din capitale, despre carea se dice cã stã forțe aprõpe de ministrulu de interne, si anume „Ellenõr“ fũ celu celu mai antaiu se apucã sè motive acestu proieptu de lege. Nu-mi potu însemnã din cuventu in cuventu cele ce scrise, dar cam astu-feliu scrise: „Eca cã prin proieptulu presinte de arondare, magiarimea Trei-scaunelu din Ardealu are sè formediã o fortãretia puternica contra invasiunii neamice din Tier'a-Romanesca; eca cã Fagarasiulu nu nu va mai poté se resiste rescriptelu ministeriali; eca cã distriptulu Zarandu, cuibulu Hodosiesciloru si Borlesciloru, se sterge de pe faci'a pamentului; eca cã natiunii magiare i sè ofere ocasiunea favorabile d'a contopã in sinulu seu pe tote natiunalitãtãle din tier'a!“ Eu vi-o spunu curatu tã n'am sè dicu nemica in contra, daca guvernulu voiesce sè arondediã tier'a dupa cum pretindu interesele comuni; dar motivulu principale a proieptulu presente, interesulu natiunale: acest'a este ceea ce trebuie sè reprobu. Au Austro-Ungariei, unu statu ce are 36 milioane de suflete si si „o armata harnica,“ i este õre atãtu de frica de micu-tã Romanã, incãtu de aceea sè se vedã guvernulu silitu sè arondediã din nou tier'a? (Contradiceri.) Au dõra distriptulu Fagarasiulu dintr' unu anghiuletiu alu tiei este elu in stare sè destepã frica in guvernulu? (Voci: „Bã tocmai nu!“) Au Borlea si Hodosiu, cari charu Domnului cã inca nu-su pe cealalta lume, au comisu ei asiã de mari crime, incãtu pe ei nici sè nu-i poti pedepsi, ci pentru ei trebuie sè se immorminte unu intregu distriptu? Nici n'ai crede, si totusi e asiã.

De asta tomna totu tiene asta agitatiune in tier'a, si nu se adã nime sè puna stavila acoestei porniri. Ba inca mai multu, guvernulu cãci fece inceputulu in asta privintia, elu impantõnã pe agitatori, elu destepã agitatiunea. Au spunu-mã se care fece magiãri din ca-

pitale ori din provincia nãa judecatu atãtu proieptulu de lege despre cãsarea municipieloru urbane mai mice, cãtu cestu de facia despre arondãrea comitatelu ca pe unele lucrãte din punctu de vedere unilateralu natiunale? Si acest'a e unu semu, cã pressa magiãra pricepũ intentiunea e initiãtiva a guvernului magiaru, si astu-feliu guvernulu si pressa de opotriva influintra asupra publicului; de aci apoi eca cã toturbele, distriptele seu comitatele ce si-vedã stirbate numai incãtu-va specialile loru itereze prin primirea presintelu proieptu de lege, in tõe reprezentatiunile ce nãntara in astu respectu la Dieta si la guvernulu, ele totse provoca la interesulu natiunale, prepunenu ineresese specifice magiare celoru general a tiei! Ba inca si mai multu. Intr'o atare uplica prè marele zelu si fanaticismulu natiunale merge pan' acolo, incãtu fora de cea mai mia sãfãre se cere dela ministrulu de interne, ca la arondãrea unu anumitu tienutu nici sè nutiena in vedere egalitate de dreptu, cãci aturã „valachii vor imbuca de magiãri.“ Si guvernulu? elu tote le ia astea la cunosciintã, si fãptele areta cã le si urmãresce. Firesce cãci dñia voștra tieneti cã numai magiarulu pote fi patriotu bunu, er individiu din celelalte natiunalitãti numai atunci sunt atari, daca si-au lapetatu tõe sentiementele loru natiunale, cu limba, datene etc. si au imbraciatu cele magiare de aci apoi cu intentiune cercati eschiderea natiunalitãti de pe tote terenele vietiei publice. Si asta ura natiunale a ajunsu a strabate pãna si in cele mai de diõsu straturi ale poplãtiunii si de aci peste totu la dvoștra nici nu se mai considera de patrioti buni acei individi, cari dupa facultãtãle si virtutãle loru lucra pentru binele comunu si si-indrepta priviriã asupra fericirii patriei comuni, ci numai cei ce sciũ aretã mai multa ura contra natiunalitãtiloru. (Contradiceri.)

D' apoi in urma nici nu-i minune; este mai unu deceniu decãndu in asta privintia s'a deschisu tergu liberu. Chiar si legile areta ast'a cã cu degetulu. In acestu periodu afi creatu legea pentru instrupãrea poporale; cunoscutu cercustãriile intre cari ati votatu virilismulu; scimu motivele ce intentibnati cu sustinerea institutiunii honvediloru; am vedutu cum luãretu la resperu si ni incarcerãretu mai pe toti diurnistii; am ajunsu sè vedemu cum ni substrãserãti subventiunea de statu dela singuratecele scole si cum apoi ni confiscãretu, fora nici unu motivu fundatu, unele cãrti scolãstee; precãpemu intentiunea ascunsã a comisiuniloru administrative; in tempulu din urma vedurãmu cum strapuserãti diregetorii dintr' unu anghiu alu tiei in celalaltu! Si eca cã acũ aduceti pe tapetu unu proieptu de lege prin care, sub pretestulu arondãrii comitatelu, intentiunati alungãrea natiunalitãtiloru de pe tote terenele vietiei publice. Da, asiã este; cãci dvoștra v'ati luat de gãndu sè formati in tier'a pe langa o classe a patriciloru si un'a a plebeiloru. Ce va urmã inse dupa aceea de aici? eu sum tare curiosu sè vedu.

Din parte-mi vi-o spunu curatu cã sum gata si la aceea, cã dvoștra din marele patriotismu, din interesele patrietee si din punctu de vedere mai nãltu de statu ni veti sistã diurnãle, ni veti inchide scolele confessiunale si besericele, (contradiceri!) si veti introduce in oficiele nõstre scolari-besericesci chiar intrebuintãrea limbei magiare, (aprobãri,) la cari tote ati si incercatu a pune inceputulu sub deosobite preteste, numai cãtu cã essecutãrea planuriloru dã de impãdecamente; dar chiar de s'ar si poté essecutã acele planuri, nici atunci nu s'ã ajunsu inca scopulu, cãci pan' atunci ar fi tienutu numai lupt' cu õmenii, er de aci in colo ar urmã lupt'a cu natur'a: a smulge anit'a din sinulu unu omu si dupa placu a o imbuca cu al'a. Ast'a inse e constatatu, cã nu sè poté ajunge nici odatã. Si de veti urmã dvoștra totu in acoasta direptiune, nu sciũ diu de se va adã vrãna Romanã

Agrippa, care sè fe in stare sè impãce pe plebei cu patricii.

Onorabile Camera! Totu pasiulu are unu anumitu scopu, si speru cã nici dvoștra nu veti negã, cã legelatiunea tiei nostre, resp. guvernulu, de 9 ani de dile cei mai multi pași ii fece contra natiunalitãtiloru; decumva poteti inse sè aretati ceva din nisuintiile de asta natura din acestu periodu, apoi sunt doue rezultate. Antaiulu e cã anumiti individi se stersera din cartea natiunalitãti loru; d'apoi de renegati dai la fie-care poporu, si noi de altu mentrea li detorim multumita si nu deplangemu renegatii nostri, numai de n'ar ajunge odatã sè aiba erãsi lipsa de connatiunãli loru, pe cari ii pãresira cu atãta necredintia; er ala duoilea rezultatu este, cã ati clatinatu increderea nostra catra nãtãti nostri prelati besericesci, ceea ce ne dorẽ forte multu. Dar scopulu principale alu dvoștra, de a ne umili in sentiementele nostre natiunale, nu l'ati ajunsu, cãci precum dvoștra, asiã si noi ni cultivãmu sentiementele natiunale. Si dupãce acelu scopu nici nu se pote ajunge prin nici unu medilocu, mi-se pare forte straniu cã dvoștra totusi ve puneti cu mãne cu petiore cã sè-lu ajungeti.

Se pote in urma cã prin proieptulu de facia sè se intentiunedia si aceea, ca in urm'a cunoscutulu arangiamentu dela Viena guvernulu nostru sè i se deã ocasiune a dovedi, cã inca totu mai scie si pote pasi cu energia. Atunci da, acestu scopu lu-va ajunge guvernulu, cã elu pote mediloci sè se votediã si acestu proieptu casi multe altele, si pentru acoasta pasire energiosa contra natiunalitãtiloru va si fi salutatu guvernulu din partea magiariloru. Firesce, cãci prin acestu proieptu se immultiesce cartea de legi a Ungariei inca cu o reforma buna pentru magiãri; repetu, inca cu o reforma, cãci la noi se pare a domni o adevãrata mania pentru reforme. Reforme in comunitate, reforme in scola, in armata, in administratiunea publica. in amministratiunea justitiei, reforme sanitãri si famulari, reforme, in manipulãrea si incassãrea dãrilor etc. si acũ erãsi o reforma in teritoriulu comitatelu. Dar candu mi-aruncu ochii asupra acestoru reforme mie mi-vine in mente dicãla Romanesca: „Satulu arde, hab'a se peptãna.“ Dieu cã intre atãte reforme fora scopu practicũ, intrega tier'a ar salutã din adunculu sufletulu si v'ro reforma care sè regulediã gestiunile finantiale micșiorãndu dãrile, precum si alte reforme ce sè aduca cu deosebitele natiunalitãti ale patriei nostre comuni. Frãtietatea in sene luata inca ar ajutã causei finantiaru si ar redicã ved'ã statulu.

Dloru, „discite justitiam muniti!“ Nu-i destulu cã-su contra nostra tote elementele, si cerulu si pamentulu, foculu, ap'a si aerulu: mai nutrimu si noi intre noi imparachiãri si prin ast'a ingreunãmu starea tiei. Chiar casi in vechime pe tempulu lui Moise in Epigetu, astufeliu jacu in cãrc'a nostra deosebite plage: si noi totusi nu ni venimu in ori, ci inca mai mãrimu reulu.

Onorabile Camera! In urm'a urmelu mie mi-este totu un'a, ori se va primã proieptulu de lege de sub intrebare, ori nu: eu nu mi-am temutu natiunalitatea mea din nãntea dvoștra, si nu mi-o temu nici in presente, neci in viitoriu. Dar direptiunea ce apucã guvernulu facia de natiunalitãtãle nemagiãre o reprobu si ve rogu, dloru, sè decretati cã proieptulu de lege de sub intrebare, in urm'a direptiunii sale, nu este la tempulu seu.

Eu din parte-mi nu potu primã acestu proieptu de base la desbaterea speciale. —

Statutele de administratiune

ale „Fõndulu pentru infiuntãrea unei scole romãne de fãctis in Clusiu.“

(Urmãre si fine.)

D. Manipulãtiunea fondulu.

§. 15. Ori-ce donatiuni in bani si altele, facute in folosulu fondulu cestiunãtu, sè voro incunoscãtiã publicãã prã oãã afãrãtiãtiã.

Asijderea se ve dá macaru odata intr' unu aliu prin diuarie ratiociniú despre starea fondului.

§. 16. Totu soiulu de bani intrati la fondu, cassariulu ii va depune neamenatu in cassa de pastrare din locu, potendu deocamdata, pana la infintiarea scólei, numai celu multu 10 (diece fl v. a.) retiené la sine pentru spésele curenti de corespundintie, portu postale s. a.

§. 17. Adunarea generale va poté eventualu decidé si dispune, ca cu banii fondului se se cumpere obligatiuni de statu, realitati si alte asemeni lucruri promitietórie de castigu mai insemnatu si totu odata securu. Atari decise comitetulu le va executá intocmai din litera in litera, si dela ele nice cátu e negru sub unghia nu se va poté abate.

§. 18. Imprumute la privati din fondulu scólei rom. de fetitie comitetulu, dandu-i-se ócasiune fórté favorabile, va poté face; inse numai si numai prelanga deplina securantia prin ipoteka pupulare, si pururea numai pre réstempu de unu anu. La darea estoru soiú de imprumutu se va pófti votulu a $\frac{2}{3}$ din toti membrii comitetului.

§. 18. Scopulu de aspiratu cu ajutoriulu acestui fondu este: infintiarea cu tempu a unei scóle rom. de fetitie cu mai multe clási si de s'aru poté cu pensiunatu langa dens'a. Cu tóte aceste, cándu $\frac{2}{3}$ din venitele fondului dímpreuna cu alte ajutórie sperandu aru face posibilu deschiderea scólei si numai cu un'a institória, din caus'a nespusei necesitati a atóroru scóle rom., intentiunata scóla se se deschida si incépa si estu-modu. Un'a tertialitate de interesurie inse totu-deún'a se se adauga la fondu, ca acest'a se creasca pana la mesur'a preindegetata. Ba si dupa sperat'a deschiderea scólei superiori, pentru mai marea ascurare a intreprinderi, se se pórté grija de unu fondu de reserva.

§. 20. Se intielege de sine, ca pentru scóla infintianda voru avé valóre si voru s'arbi de indreptariu legile de investimantu, ce voru existe pre atúnci sau si voru aduce mai tardiu; remanendu prelanga acest'e t'rent'a nealterata, ca adeca scóla acést'a se se neasúreca totudeún'a a corespunde specialmente indigentiilor culturali ale poporului romanu.

E. Dispusetiuni generali.

§. 21. Statutele aceste votandu-se de adunarea gen. a inteligentiei rom. din Clusiu si impregiurime, t'iehuta in 7 Iuniu a. c., dupa ce se voru aprobá din partea autoritatiei statului, nu se voru mai poté modifica decátu prin $\frac{2}{3}$ membrii presenti ai adunarei gen. si numai cu incuviintiarea inaltului regimu.

§. 22. La intemplantia nesperata, ca fondu acést'a se nu se póta aplecá destinatiunei sale primitive, séu scól'a dejá din ori-ce causa se se opréca, tóta avérea fondului séu a scólei va avé se tréca la fondule „Asociatiunei románe transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu,“ despre ce f'iresce se va fece datorit'a aretare inaltului regimu alu herei.

§. 23. Intemplantu-se, ca acést'a reuniune binefacatóre sa se abata dela scopulu si procedur'a stabilite in statute, respective si nu si padiésca cerculu de activitate, in acelu casu dens'a se supune urmáril ru legii aise in punctu IX. alu ordinatiunei inaltului minis'eriu reg. de interne de datulu 2 maiu 1875. nr. 1508.

Clusiu, in 18 Iuliu 1873,

Alexandru Lazaru, m. p.

prezicu fondulu

Dr. Gregorú Siláru, m. p.

notariulu fondulu.

Se aprobára prin ministériulu reg. de interne cu datulu 22 Novemb're 1873 nr. 5700.

Vrietati.

* * (Societati de lectura a studentiloru romani dela gimnaziulu r. cat. din Clusiu) arangiedia la 5 iuni n. a. c. siedintia solena publica in localulu arochiale gr. cat. de acolo, si anume cu urmata programa:

1. „Cuventu e deschidere,“ rostitu de presiedintele societ Teodoru Mihali, studente de classea VIII.

2. „Destépta Romane!“ poesia de A. Muresianu, intonat de corulu vocalu.

3. „O privirele pre Carpati,“ poesia de A. Muresianu, declmata de Carolu Poculu, stud. de classea IV

4. „Scientia mpreunata cu religiositatea face pre omu fericu,“ disertatiune, (premiata de Rev. d. protoopu Gavrilu Popu cu 1 galbenu) rostita de auctoriulu Petru Dulfu, stud. de classea VII.

5. „Panduriu cersitoriu“, poesia de Eugeniu Carada, delamata in costumulu nationalu de Ioane Haragosiu stud. de classea VIII.

6. „Romanu erde ca stejarulu“, poesia de V. Alessandri, inonata de corulu vocalu.

7. „Despre isemnetatea educatiunei in viéti'a unui poporu“, disertatiune, (premiata cu doi taleri,) rostita de auctoriulu Teodoru Mihali stud. de classea VIII.

8. „Echouri de suspine“, poesia de Popiliu, declamata de Aureliu Orianu stud. de classea VIII.

9. „Placerea in batalia“, fragmentu dintr'o poeta epica cetitu de auctoriulu Petru Dulfu stud. classea VIII.

10. „Vladutiulu mamei“ comedia originala intr'unu actu de V. Alessandri. Persónele: Mama Sevesta, veduva — P. Tantiu pedagogu de an. alu III-lea; Vladutiulu, fiulu seu — Gavrus stud. de classea VIII; Mosiu Estinie — Haragosiu stud. de classea VIII; si Smaranditi'a, fiica lui.

11. „Cuventu de inchidere“, rostitu de Vasiliu Pauculu stud. de classea VII.

* (Abt'u) Dnit' preadmerati la mantulu istoria naturala ar se in' spuna apriatu arulu esemplarielorú cáte li trebuescu pe sem'a scolariloru, si totu odata a-mi depune preciculu lorú, spre a solvi tipografulu, cáci capitalu de bani disponibili dieu la dascali nu pie se afla, totu asia si la mine. Inca odata ve rogu colegiloru, pentru spriginire. — Beregsou, 18 maiu 1876. Em. Andreescu.

* (Immórméntarea lui Palacky.) Mercuria trecuta in Praga; si resp. din Praga pana la satutiulu Lobcovici, 3 óre departe unde in cimiferu langa amat'a sa socta, mai de multu repositata, in gropa simpla se celebrá immórméntarea marelui Palacky, eruditulu si conducetóriu lui principále alu natiunei cheice, cu o pompa generalé ne mai pomenita, participandu la actu tóte celebritatile, corporatiunile si comuneló din Boemia si Moravia, Martori ce g'airamú, cari fusera de facia si acolo si la immórméntarea lui Deák, indummedieitulu magiariloru, ne incredintiadia cá pompa din Praga a intrecutu de trei ori pre cea din Budapesta, si ce mai vertosu batea la ochi a fost, precum ni se spu ne. cá pre candu aici tótea avéca caracterulu oficialu sfortiatu, in Praga tóte erau spontane, sincere, naturali, de unde si chii acolo erau intu adaveru plini de lacrimi! Asifeliu o natiune plina de viétia si consciintia nationala se se si onoredie pre m'ri se barbati, máca cá ea este supusa si asia dicendu robita! Aici la noi, magiarii ce s'ant la potere, se dici a fi 7 milioane si dispunu cu t'rele si popora de 15 milioane, prin tóta sfortiare lorú nu fusera in stare a produce magiarii lorú Deák a le onori si omagie, pre ce aia 5 milioane de chei, supusi neamtiului lorú, a stitune cu poterea de statu, produsera auctoriulu marelui lorú Palacky. Tozu respectu, natiunei cheice!

Publicatiuni tacsabili.

CONCURSURI:

Pentru statiunea invetiatorésca gr. or. rom. confesionale din comun'a Resitia romana, protopresbiteratulu Oravitiei, se escrie concursu cu terminu pana la 26. Iuniu st. v. 1876.

Emolumentele suntu:

1) salariu anuale in bani gata 400 fl. v. a.

2) Spese scripturistice 12 fl. v. a.

3) Pentru conferintiele invetiatoresci 20 fl. v. a.

4) Pentru incalditulu scólei 4 orgii lemne.

5) Duóe jugere estravilanu de livada.

6) Cortelu liberu cu gradina de $\frac{1}{2}$ jugeru catastrale.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune vor avé a substerne recursele lorú, instruate in sensulu statutulu nostru organicu bisericescu si adresandu-le comitetulu parochiale gr. or. rom. din Resitia romana, la Domnulu protopresbiteru Iacobu Popovicu in Oravitia, pana la terminulu defiptu.

Resitia rom. in 13 maiu 1876.

Comitetulu parochiale,

in co'ntielegere cu dlu protopresbiteru tractuale.

Pentru vacantea statiune invetiatorésca gr. or. rom. confesionale din Comun'a Tierova Comitatu Carasiulu, Protopresbiteratulu Oravitiei, se escrie concursu cu terminu pana la 2 Iuliu 1876 st. vechiu pe langa urmátóriele emolumente:

1) Salariu anuale in bani gata 270 fl. v. a.

2) Pamentu aratoriu 3 jugere.

3) Lemne pentru incaldirea scólei 3 stingeni.

4) Pentru scripturistica 6 fl. v. a.

5) Cortelu liberu cu gradina de 400 stingeni parati, si

6) Dela fie-care immórméntare 30 cr. v. a.

Doritorii de ocupá acést'a statiune voru avé a-si substerne recursele, instruate in sensulu statutulu organicu si adresandu-le comitetulu parochialu, la Pré Onóratulu Domnu Protopresbiteru Iacobu Popovicu in Oravitia, pana la terminulu defiptu.

Tierova, in 10 maiu 1876.

Comitetulu parochiale,

in co'ntielegere cu dlu protopresbiteru tractuale.

Pentru implinirea postulu de invetiatoriu la scóla confesionale gr. or. rom. in comun'a Sacoziulu-turcescu, protop. Jebelului, cattulu Timisiului, se publica prin acést'a concursu panala finea lunei lui iuniu 1876 st. vechiu.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu: Salariulu anuale in bani 100 fl. v. a., 20 meti gráu, 20 meti cucurudiu, 30 lb. clisa, 50 lb. sare, 12 lb. luminari, 8 stangeni de lemne din cari are a se incaldi si scóla, 4 jugere de pamentu aratoriu estravilanu si cortelu liberu cu $\frac{1}{2}$ jugere de gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu póftiti pana la terminulu alegerii in vro domineca ori serbatoare a se presentá in s. bis. pentru de a-si aretá d'esteritate in cantari, errecursele instruate conformu statutulu org. si adresate comitetulu parochiale se se tramita concernintelu dnu protopopu Alexandru Iovanovicu in Jebel pana la terminulu mai susu amintitu.

Sacoziulu-turcescu, in 13 maiu 1876.

Comitetulu parochiale,

in co'ntielegere cu protop. tractuale.

3-3 Editore si redactore-respandietoriuz Iovana Gocobu.